

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

"รพีพร" (2529 : 36) ผู้คร่ำหวอดอยู่กับวงการโทรทัศน์เป็นเวลานาน โดยเฉพาะวงการละครในยุคแรก ๆ ได้กล่าวถึงความสนใจของผู้ชมในยุคนั้นว่า

ละครโทรทัศน์มีอิทธิพลสูงกว่ารายการอื่น ๆ ของทุกสถานีโทรทัศน์ ประชาชนส่วนใหญ่นิยมดูกันมากที่สุด ยกเว้นบางช่วงหันไปสนใจรายการอื่นบ้าง อาทิ มวยชิงแชมป์โลก ฟุตบอล กรีฑาระดับโลก และรายการข่าวภายในและภายนอก เฉพาะที่เกี่ยวกับวิกฤตการณ์ทางการเมืองหรือเกิดภัยธรรมชาติ หรือมีปรากฏการณ์แปลกใหม่เกิดขึ้นในโลก ซึ่งส่วนใหญ่มีลักษณะชั่วคราว แต่รายการที่มั่นคงยั่งยืน ก็คือ ละครโทรทัศน์

ละครโทรทัศน์ไทยถือกำเนิดมาพร้อม ๆ กับการเกิดโทรทัศน์ของไทย ตั้งแต่ยุคแรกและยังคงดำเนินต่อเนื่องมาจนถึงทุกวันนี้ นับเป็นเวลาได้ 33 ปีแล้ว ปัจจุบันที่เกื้อหนุนให้ละครโทรทัศน์แพร่หลายมีอยู่หลายประการ คือ ประการแรก การให้ความบันเทิงซึ่ง เป็นวัตถุประสงค์ของสถานีโทรทัศน์ทุกสถานี เพราะทุกสถานี (ยกเว้นช่อง 11) ตั้งขึ้นมาในรูปของธุรกิจแสวงกำไร และรายการบันเทิงเป็นรายการที่เป็นหลักในการหารายได้ให้แก่สถานี ด้วยเหตุนี้ สัญญา สัญญาวิวัฒน์ และ สุภัตรา เพชรมณี (2528 : 30) จึงสำรวจพบว่า เนื้อหาและรายการของสถานีแต่ละแห่ง โดยเฉลี่ยแล้วจะมีรายการข่าวประมาณร้อยละ 9-20 รายการความรู้ทั่วไปโดยเฉลี่ยร้อยละ 11 และรายการบันเทิงโดยเฉลี่ยร้อยละ 60

เหตุผลประการที่สอง คือ ละครเป็นรูปแบบบันเทิงที่คนไทยคุ้นเคยมานาน เพราะเป็นรูปแบบหลักของประวัติศาสตร์ความบันเทิงของไทย อันได้แก่ ละครนอก ละครใน ละครโนราห์ รูปแบบของละคร ได้พัฒนาไปตามกาลเวลาจนเมื่อนำมาอยู่กับสื่อโทรทัศน์ซึ่งเป็นสื่อมวลชนที่แพร่หลายเพราะมีทั้งภาพและเสียง ทำให้รายการละครแพร่หลายไปด้วย ความแพร่หลายของสื่อโทรทัศน์

สามารถดูได้จากสถิติจำนวนเครื่องรับโทรทัศน์ในปี พ.ศ. 2529 ที่สำรวจโดยสำนักงานสถิติแห่งชาติ (อ้างใน นภาพกรณ์ อัจฉริยะกุล 2530 : 14) พบว่าประเทศไทยมีจำนวนเครื่องรับโทรทัศน์มากกว่า 4 ล้านเครื่อง หรือโดยเฉลี่ยคนไทย 12 คน จะมีเครื่องรับโทรทัศน์ 1 เครื่อง นอกจากนี้สื่อโทรทัศน์ยังช่วยให้การรับชมละครสะดวกสบายขึ้น เพราะสื่อโทรทัศน์สามารถนำความบันเทิงมาให้ถึงที่บ้าน โดยที่คนดูไม่ต้องแต่งตัวออกจากบ้านไปดูตามโรงภาพยนตร์ ซึ่งเป็นการสิ้นเปลือง และยังสามารถเข้าถึงคนดูได้ทุกบ้าน ทุกเพศ ทุกวัยทุกระดับการศึกษาและสังคม นอกจากนี้การรับชมละครโทรทัศน์ยังสามารถดูได้พร้อมกันทั้งครอบครัวอีกด้วย

เหตุผลประการที่สาม ที่ทำให้ละครโทรทัศน์ได้รับความนิยมมากในช่วง 7 ปีที่ผ่านมา คือในปี พ.ศ. 2524 คณะกรรมการบริหารวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ (กบว.) ได้กำหนดให้สถานีวิทยุโทรทัศน์ทุกช่อง เสนอรายการของไทย ซึ่งจะเป็นรายการอะไรก็ได้ แทนรายการต่างประเทศในช่วงเวลาหลังข่าว 20.00 น. โดยเสนอเป็นเวลาติดต่อกันอย่างน้อยครึ่งชั่วโมง ซึ่งรายการยอดนิยมหลังข่าวในช่วงนั้น คือ ภาพยนตร์และละครจีน สถานีโทรทัศน์ช่องต่าง ๆ จึงหันมาผลิตละครยาวหลายตอนจบเพื่อออกอากาศในเวลาดังกล่าว และดำเนินยุทธวิธีนี้มาจนถึงปัจจุบัน (บันทึกฯ ธนสถิตย 2531 : 7) ดังนั้นเมื่อสำรวจดูปริมาณละครโทรทัศน์ในปัจจุบัน (2531) จึงพบว่า ปัจจุบันสถานีโทรทัศน์ในกรุงเทพฯ ทั้ง 4 ช่องมีรายการละครรวมกันประมาณ 15 เรื่อง ใน 1 สัปดาห์ ตั้งแต่ชนิดสัปดาห์ละ 1 ตอน, 2 ตอน, 3 ตอน และ 5 ตอน แต่ละตอนมีความยาวประมาณ 30 นาที หรือ 60 นาที เสนอเป็นประจำทุกวันในเวลาเย็น (ช่วง 17.00 - 18.00 น.) และค่ำ (ช่วง 20.45 - 10.30 น.) ส่วนในวันหยุดเสาร์-อาทิตย์ มีละครให้ดูตั้งแต่เวลา 9.00 น.

เหตุผลประการที่สี่ คือ ผู้อุปถัมภ์รายการนิยมให้การสนับสนุนรายการละคร เพราะในการโฆษณาสินค้าเป็นที่รู้ดีว่าการเปิดรับต่อสื่อโฆษณาเพียงครั้งเดียวจะมีผลต่อพฤติกรรม การซื้อสินค้าน้อย การตอกย้ำสารโฆษณาจึงเป็นสิ่งจำเป็น การยิงสารโฆษณาจึงอยู่บนหลักการที่ว่าผู้บริโภคจะมีการเปิดรับสื่อในระดับที่สม่ำเสมอและคาดการณ์ได้ ผู้บริโภคไม่เพียงแต่จะดูรายการใดรายการหนึ่ง แต่จะต้องคาดหวังถึงตอนต่อไปในวันอื่น ๆ ด้วย ละครโทรทัศน์จึงเป็นสื่อที่เหมาะสมในการยิงสารโฆษณา เพราะสามารถยืนยันได้ถึงความสำเร็จในการดูรายการ เพราะผู้ดูละครจะเป็นผู้ชมที่มีลักษณะซื้อสินค้าต่อรายการ (loyal) (Allen 1985 : 47) โดยเฉพาะอย่างยิ่งลักษณะของละครโทรทัศน์ไทยเป็นแบบละคร

เรื่องยาวเล่นหลายตอนจบทำให้ต้องติดตามทุกวัน ด้วยเหตุนี้แม้อัตราค่าโฆษณาในรายการละครช่วงเวลาหลังข่าว 20.00 น. จะสูงมาก เป็นเงินจำนวนมากถึง 122,000 บาทต่อนาที (สุภาณี, สัมภาษณ์) โฆษณาก็ยังเข้าเต็มตลอด ส่วนสินค้าที่โฆษณาส่วนใหญ่จะเป็นสินค้าอุปโภคบริโภคที่ผู้หญิงจะเป็นผู้ซื้อ เช่น ผงซักฟอก สบู่ แชมพู โลชั่นทาผิว แป้งทาตัว น้ำยาย้อมผม ขนม ฯลฯ โดยที่มีการคาดการณ์ว่ากลุ่มเป้าหมายใหญ่ที่เป็นแฟนประจำรายการละคร คือ กลุ่มผู้หญิง

เหตุผลประการสุดท้าย ซึ่งเป็นผลมาจากเหตุผลข้างต้นที่กล่าวมาแล้ว คือ ความนิยมของกลุ่มผู้ชมที่นิยมดูรายการละครเป็นอย่างมาก จากการสำรวจพฤติกรรมการรับสื่อโทรทัศน์ของคนกรุงเทพฯ ในปี พ.ศ. 2526 พบว่า คนกรุงเทพฯ ส่วนใหญ่ร้อยละ 79 ทุกเพศ ทุกวัย ดูโทรทัศน์ทุกวันหรือเกือบทุกวัน และส่วนใหญ่นิยมดูรายการบันเทิง โดยมีภาพยนตร์และละครเป็นอันดับแรก (สัญญา สัญญาวิวัฒน์ และสุหัตรา เพชรมณี 2526 : 267 - 268) นิตยสารมีเดียได้สำรวจความนิยมของผู้ชมโทรทัศน์ในเขตกรุงเทพฯ และจังหวัดใกล้เคียง ในรอบปี พ.ศ. 2530 พบว่ารายการละครติดอันดับรายการยอดนิยม 50 อันดับแรก ได้แก่ ละครเรื่องบ้านทรายทอง ทองเนื้อเก้า หนุ่มทิพย์ สกาวเดือน และวิก 07 โดยมีกลุ่มผู้ชมเป็นหญิงมากกว่าชาย และรายการวิก 07 มีกลุ่มผู้ชมเป็นเด็กและวัยรุ่นมาก (2531 : 26) สำหรับในปี พ.ศ. 2531 นิตยสารมีเดียได้สำรวจความนิยมของผู้ชมโทรทัศน์ของคนทำงานชายในกรุงเทพฯ โดยสำรวจในช่วงต้นเดือนมีนาคม - เมษายน พ.ศ. 2531 พบว่ารายการโทรทัศน์ที่ผู้ชายดูบ่อยที่สุด คือ มาตามนัด เจาะสนาม ตาม ไบคุ มหกรรมกีฬาโลก มือปราบปืนโหด ท้าพิสูจน์ สีกมวยปล้ำ โดยรายการละครมาเป็นอันดับ 8 คือ ละครวิก 07 (2531 : 29) ส่วนผู้ชมโทรทัศน์ในภูมิภาค คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ร่วมกับหนังสือพิมพ์อินไซด์ทีวี ได้ทำการสำรวจช่วงเดือนมิถุนายน - กรกฎาคม 2531 พบว่ารายการยอดนิยมของผู้ชมสตรีในภูมิภาครายการอันดับแรกคือ รายการละคร ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า กลุ่มผู้ชมละครโทรทัศน์มีทุกเพศทุกวัย แต่กลุ่มใหญ่ที่เป็นกลุ่มหลัก คือ ผู้หญิง

ความนิยมรายการละครของคนทั่วไปยังสามารถดูได้จากการจัดรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาในรูปของละครในการบรรยายวิชาชุดกฎหมาย วิชาภาษาอังกฤษ และวิชาโฆษณา เป็นต้น

ละครโทรทัศน์ที่ติดอันดับยอดนิยมเป็นละครของสถานีโทรทัศน์ช่อง 3 และช่อง 7 สี ที่เสนอในช่วงเวลาประมาณ 20.45 น. ซึ่งเป็นเวลาที่คาดหมายว่าจะมีผู้เปิดรับชมรายการโทรทัศน์มากที่สุด และเป็นผลทำให้อัตราค่าโฆษณาสินค้าในเวลาดังกล่าวสูงกว่ารายการอื่น ๆ ดังได้กล่าวมาแล้ว สถานีโทรทัศน์ช่อง 3 เป็นสถานีโทรทัศน์ที่คนกรุงเทพฯ คุมมากที่สุด (มีเดีย 2531 : 29) ส่วนสถานีโทรทัศน์ช่อง 7 เป็นสถานีที่คนในภูมิภาคคุมมากที่สุด (มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชนและอินไซด์ทีวี 2531 : 1-14) แม้กระนั้น สถานีโทรทัศน์กองทัพช่อง 5 เสนอละคร 2 เรื่องติดต่อกันหลังข่าวในวันพฤหัสบดี และวันศุกร์ (2532)

นอกจากละครโทรทัศน์จะให้ความบันเทิงเป็นหลัก ในลักษณะของอิทธิพลทางอารมณ์ ละครโทรทัศน์ยังเป็นแหล่งความรู้ ซึ่งทำหน้าที่ในการชักเสกทางสังคม ซึ่งเป็นกระบวนการที่สอนให้รู้ถึงการปฏิบัติตัวในสังคม ละครโทรทัศน์จึงเป็นตัวแทน (socializing agent) ในการบอกสมาชิกในสังคมให้รู้ถึงเป้าหมาย ค่านิยม บทบาท และแบบอย่างของสังคมโดยวิธีทางอารมณ์ ผู้ชมโทรทัศน์จึงเรียนรู้สิ่งเหล่านี้ในลักษณะที่ไม่รู้ตัว (Defleur 1964 : 55) เหตุผลที่เกื้อหนุนให้ละครโทรทัศน์ทำหน้าที่ดังกล่าวได้อย่างดี คือ ละครโทรทัศน์เป็นความบันเทิงแบบเล่าเรื่อง (narrative form) ซึ่งมีการดำเนินเรื่องต่อเนื่องยาวนาน (continuing story) โดยใช้เวลาออกอากาศเป็นเดือน และนำเสนอเป็นตอน ๆ วิธีการนี้ทำให้คนดูละครรู้สึกว่าได้เรียนรู้ความเป็นจริงด้วยประสบการณ์ของตนเอง ในขณะที่เดียวกันละครก็สามารถออกย้ำเนื้อสารใด ๆ ที่ต้องการได้ไม่ยาก เหตุผลประการต่อมา คือแนวเรื่องที่ดูสมจริงใกล้เคียงกับชีวิตของผู้ดูละคร จึงทำให้คนดูละครรู้สึกเสมือนเป็นตัวละครนั้น ๆ (identify) โดยคนดูมักจะเปรียบเทียบการกระทำของตัวละคร กับสิ่งที่ตนคิดจะทำ ถ้าเป็นตัวละครตัวนั้น (Allen 1985 : 79) และบ่อยครั้งที่ผู้แสดงสามารถแสดงได้สมบทบาทในละครเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เมื่อไปปรากฏกายในที่สาธารณะ ก็จะได้รับคำต้อนรับหรือแสดงปฏิกริยาต่อนักแสดงผู้นั้นในฐานะของตัวละครที่เขาหรือเธอผู้นั้นเคยแสดง เช่น ยุรพันธ์ ภมรมนตรี กล่าวถึงบท "คารี" ในละครโทรทัศน์เรื่องสวรรค์เบี่ยงว่า เป็นบทที่ทำให้แม่ค้าเกลียดหัวตลาด (อินไซด์ทีวี 2531 : 11)

หากพิจารณาเฉพาะตัวสื่อโทรทัศน์ โทรทัศน์เป็นเครื่องมือสร้างความ เป็นจริง กล่าวคือ ไม่เพียงแต่โทรทัศน์จะบอกอะไรเกิดขึ้นในสังคมหรือในโลก แต่ยังให้ค่านิยม ให้หรือไม่ให้ความชอบธรรมในเรื่องต่าง ๆ (Gerbner อ้าง

ใน Poecke 1980 : 423 - 429) ด้วยเหตุนี้ ในบางลักษณะคนจึงรู้สึกว่าจะไรที่ไม่อยู่ในโทรทัศน์อาจจะไม่ใช่เรื่องจริงหรืออาจจะเชื่อว่าข่าวโทรทัศน์น่าเชื่อถือกว่าในสื่อสิ่งพิมพ์ (Novak 1975 : 16) ความสำคัญของสื่อมวลชนรวมทั้งโทรทัศน์จึงอยู่ที่การคัดเลือก การสร้างความหมายด้วยเทคนิค และการประเมินว่าสิ่งใดที่ควรนำมาเสนอ โดยที่เนื้อหาที่น่าเสนอนั้นอาจจะสอดคล้องหรือเบี่ยงเบนจากความเป็นจริงในสังคมก็เป็นได้

เนื้อหาละครโทรทัศน์ก็เช่นกัน กล่าวคือ เป็นผลผลิตที่เกิดจากการคัดเลือกสิ่งที่น่าสนใจมาเสนอ เนื้อหาในบางแง่มุมจึงสะท้อนความเป็นจริง ในขณะที่เนื้อหาบางส่วนเบี่ยงเบนจากความเป็นจริง โดยทั่วไปเนื้อหาละครโทรทัศน์แสดงออกถึงเรื่องราวของผู้คนในสังคม หรือบทบาทของชายและหญิง ซึ่งเป็นหัวข้อที่แพร่หลายในกระบวนการชดเชยทางสังคม และค่านี้อาจชี้ให้เห็นบทบาทนี้ได้อย่างหนึ่ง คือ การแบ่งงานกันทำในสังคม โดยใช้เพศเป็นตัวแบ่งหรือการประกอบอาชีพของคนแต่ละเพศ จากการสังเกตอย่างคร่าว ๆ พบว่า ละครโทรทัศน์ส่วนใหญ่เป็นแนวชีวิตรักของชายหนุ่มหญิงสาว ซึ่งมีทั้งประเภทรักสุขและรักโศก ตัวละครเอกมักจะไม่ปรากฏอาชีพ โดยเฉพาะตัวละครเอกฝ่ายหญิงในกรณีที่มีอาชีพ อาชีพของตัวละครเอกฝ่ายหญิงมักจะมีสถานภาพที่ต่ำกว่าอาชีพของตัวละครชาย ทั้งที่ในความเป็นจริง สตรีมีบทบาททางเศรษฐกิจมากและมีมาตั้งแต่สมัยโบราณจนถึงปัจจุบัน

โดยเฉพาะในยุคปัจจุบันที่ขบวนการพัฒนาทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ทำให้สิทธิของสตรีได้รับเท่าเทียมกับชายมากขึ้น บทบาททางเศรษฐกิจของสตรีก็เพิ่มมากขึ้น โดยสตรีเข้าทำงานอยู่ในทุกประเภทอุตสาหกรรม ทุกสาขาอาชีพ และทุกสภาพการทำงาน และสตรีที่สมรสแล้วเป็นจำนวนมากทำงานนอกบ้านมากกว่าสมัยก่อนและมีแนวโน้มว่าประชากรหญิงจะเข้าสู่ตลาดแรงงานมากขึ้นทุกปี เพราะการขยายตัวทางด้านอุตสาหกรรมและการขยายตัวเป็นเมือง (จิรพรรณ กาญจนะจิตรา 2522 : 135) สถิติแรงงานปี พ.ศ. 2529 แสดงถึงว่ามีแรงงานสตรีกว่า 12 ล้านคน หรือคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 86.3 ของแรงงานชาย นับเป็นสัดส่วนที่มากพอเพียงที่ยืนยันความสำคัญของแรงงานหญิง ซึ่งการเปลี่ยนแปลงนี้ไม่ได้ส่งผลต่อสตรีเพียงอย่างเดียว แต่ยังส่งผลไปถึงครอบครัวและสังคมอีกด้วย

ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงนี้จึง เป็นหัวข้อที่น่าสนใจศึกษาในประการแรกว่า สำหรับการเสนอภาพการทำงานของสตรีในสื่อมวลชน สื่อ ได้ตามทันการเพิ่มบทบาทของสตรีในสภาพความเป็นจริง หรือยังคง เสนอภาพที่สะท้อนค่านิยมเดิมที่มีต่อสตรี ดังปรากฏในวรรณกรรมสมัยก่อน การตอบคำถามข้างต้นนี้สามารถกระทำ ได้วิธีหนึ่ง ด้วยการศึกษ "การนำเสนออาชีพของสตรีจาก เนื้อหาของละคร โทรทัศน์" ด้วยเหตุนี้ อาชีพของสตรีในละครโทรทัศน์จึง เป็นประเด็นที่ควรแก่การศึกษาว่าละครโทรทัศน์ ได้นำเสนอภาพลักษณะบทบาทอาชีพของผู้หญิงอย่างไรบ้าง ไม่ว่าจะเป็นการขาดหายไปของอาชีพ หรือการเน้นหนักเฉพาะในบางอาชีพ นอกจากนั้นดัง ได้กล่าวแล้วว่า นอกจากสื่อจะหาหน้าที่ให้ค่านิยม ให้ความชอบธรรมประเด็นต่าง ๆ แล้ว ยังหาหน้าที่ เป็นกลุ่มอ้างอิง (reference group) สำหรับคนคู่อีกด้วย กล่าวคือ สื่อสามารถ จะเป็นผู้ให้ค่านิยมถึงอาชีพที่เหมาะสมกับสตรีและความพึงพอใจที่สตรีควรจะได้จากงานนอกบ้านที่สอดคล้องกับงานในบ้าน สิ่งเหล่านี้จะมีอิทธิพลต่อสตรีซึ่งเป็น กลุ่มผู้ชมกลุ่มหลัก ในการเลือกหรือวางแผนเกี่ยวกับอาชีพของตน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อทราบถึงประเภทของอาชีพสตรีในละคร โทรทัศน์
2. เพื่อทราบถึงลักษณะการนำเสนออาชีพของสตรีในละคร โทรทัศน์
3. เพื่อทราบถึงปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ในการกำหนดประเภทอาชีพและลักษณะการนำเสนออาชีพของสตรีในละคร โทรทัศน์

ปัญหาวิจัย

1. ประเภทของอาชีพของสตรีในละคร โทรทัศน์มีอะไรบ้าง
2. ลักษณะการนำเสนออาชีพของสตรีในละคร โทรทัศน์เป็นอย่างไร
3. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ในการกำหนดประเภทอาชีพและลักษณะการนำเสนออาชีพของสตรีในละคร โทรทัศน์มีอะไรบ้าง

สมมุติฐาน

1. ประเภทอาชีพที่นำเสนอในละครโทรทัศน์มีจำนวนประเภทจำกัด (limited) และตายตัว (stereotype) ซึ่งไม่สอดคล้องกับอาชีพของสตรีในความเป็นจริง
2. ละครโทรทัศน์นำเสนออาชีพในลักษณะที่เป็นเพียงองค์ประกอบเล็ก ๆ น้อย ๆ ของตัวละครเท่านั้น
3. ระบบธุรกิจของสื่อมวลชนเป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ในการกำหนดประเภทอาชีพและลักษณะการนำเสนออาชีพของสตรีในละครโทรทัศน์

ขอบเขตการวิจัย

1. การวิจัยนี้จะศึกษาถึงประเภทอาชีพและการนำเสนออาชีพของตัวละคร โดยการวิเคราะห์เนื้อหาละครโทรทัศน์ช่วงหลังข่าว 20.00 น. ทางสถานีโทรทัศน์ช่อง 3, 5 และ 7 ที่ออกอากาศช่วงเดือน มกราคม - เมษายน 2532 จำนวน 10 เรื่อง
2. การวิจัยนี้จะศึกษาเฉพาะระบบธุรกิจของสื่อมวลชนว่าเป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ในการกำหนดประเภทอาชีพและลักษณะการนำเสนออาชีพของสตรีในละครโทรทัศน์ โดยการสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการผลิตละคร อันได้แก่ หัวหน้าฝ่ายรายการ/ผู้บริหารสถานีโทรทัศน์ ผู้จัดละคร และผู้อุปถัมภ์รายการปัจจัยอื่น ๆ ที่อาจมีความสัมพันธ์ในการกำหนดประเภทอาชีพและลักษณะการนำเสนออาชีพของสตรีในละครโทรทัศน์ เช่น กบว. ผู้ชมละครโทรทัศน์ ฯลฯ ไม่อยู่ในขอบเขตการวิจัยครั้งนี้

นิยามศัพท์

1. ละครโทรทัศน์ หมายถึง ละครที่ออกอากาศช่วงหลังข่าว 20.00 น. และเป็นละครเรื่องยาวหลายตอนจบ ซึ่งมีเรื่องราวดำเนินติดต่อกันไป โดยใช้ผู้แสดงชุดเดียวกันโดยตลอด ความยาวประมาณ 20-25 ตอนจบ ออกอากาศเป็นประจำ 2-3 วันต่อสัปดาห์ หรือ 4 วันต่อสัปดาห์
2. ละครที่เรียก " ละครที่มีเนื้อหาเกิดขึ้นในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่งในอดีต ซึ่งละครแสดงออกให้ผู้ชมได้รู้ทางเครื่องแต่งกายของตัวละคร ฉาก และบทสนทนา เช่น ละครเรื่องปริศนา สีแผ่นดิน

3. ตัวละครเอกฝ่ายหญิง หมายถึง ประกอบด้วยตัวละคร 2 ประเภท ซึ่งเป็นตัวละครที่มีความสำคัญในการดำเนินเรื่อง ตัวละครที่มีความสำคัญในการดำเนินเรื่องมาก จะเป็นตัวละครบทบาทหลัก ตัวละครที่มีความสำคัญรองลงมาเป็นตัวละครบทบาทสมทบ
4. ตัวละครเอกฝ่ายชาย " ประกอบด้วยตัวละคร 2 ประเภท ซึ่งเป็นตัวละครที่มีความสำคัญในการดำเนินเรื่อง ตัวละครที่มีความสำคัญในการดำเนินเรื่องมาก จะเป็นตัวละครบทบาทหลัก ตัวละครที่มีความสำคัญรองลงมาเป็นตัวละครบทบาทสมทบ
5. อาชีพ " งานหรือกิจกรรมที่ทำเป็นประจำ โดยมีรายได้ทางตรงหรือทางอ้อม ในกรณีที่มีรายได้ทางอ้อม เช่น อาชีพแม่บ้านจะมีรายได้จากสามี อาชีพนักเรียนมีรายได้จากผู้ปกครอง
6. การนำเสนออาชีพ " การปรากฏของตัวละครที่แสดงถึงการทำงานในอาชีพ
7. ฉากสถานที่ทำงาน " ฉากที่มีเครื่องประดับตกแต่งที่แสดงว่าเป็นสถานที่ทำงาน ถ้าเป็นฉากที่มีเครื่องประดับตกแต่งที่สมจริง เรียกว่าเป็นฉากเหมือนจริง (presented) ในกรณีที่มีเครื่องประดับตกแต่งน้อย แต่สามารถดูออกว่าเป็นสถานที่ทำงาน เรียกว่าเป็นฉากตัวแทน (represented)

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. การวิจัยนี้คาดว่าจะทำให้ทราบถึงประเภทอาชีพ และลักษณะการนำเสนออาชีพของสตรีในละครโทรทัศน์
2. การวิจัยนี้เป็นข้อมูลเบื้องต้น ซึ่งจะ เป็นประโยชน์ในการวิจัยผู้รับสารต่อไป
3. งานวิจัยนี้สามารถใช้เป็นข้อมูลส่วนหนึ่ง ในการศึกษาเพื่อพัฒนาภาพพจน์ของสตรีในสื่อมวลชนไทย